

PONOVNO OTVOREN MUZEJ GRADA ZAGREBA

Grad živi u muzeju

Godine 1892. izašla je nova tiskana turistička monografija *Zagreb i okolica, Kažiput za urođenike i strance* u kojoj je autor, gradski vijećnik Adolf Hudovski, opisujući glavnu trgovačku ulicu zabilježio da se u llici "jutrom može gledati vreva dnevnoga sajma i slikovite nošnje seljačtva iz okolice, a pod večer, za vremena corsa, dobrani broj zagrebačkih ljepotica". Vodič namijenjen domaćima i strancima izdan je na hrvatskom i njemačkom jeziku i donosi u maloj knjižici podatke o Zagrebu - povijest grada, broj stanovnika, sastav nacionalne i vjerske pripadnosti, popis najznačajnijih kulturnih i znanstvenih institucija, povijesnih spomenika, društava, te praktične informacije o trgovini, prometu, hotelima, kavanama.

Brojni primjerci s vremenom su se izgubili, a tek poneki sačuvan postao je muzejski predmet i vjerna slika tadanjeg života u Zagrebu. Danas ga čitaju tek malobrojni znalci *Zagrabiensiae*; kustosu Gradskog muzeja nameće misao o svrsi koju je postigao. Tiskan tako da Zagreb približi svima, obraća se svojim čitaocima, kao što se Muzej grada Zagreba obraća izložbom svojim posjetiteljima. Prenoseći svaki svoju poruku, oni se bave i obraćaju ljudima, a time muzej ispunjava svoju zadaću. Atmosferu i ambijent llice, kako je skicirao i živo opisao Hudovski, dijelom se može vidjeti u muzeju. Prema nacrtima i starim fotografijama stvoren je prospekt dugačke ulice, a rekonstruirani su izlozi dućana, njihove reklame i natpisi. U izlogu tvorničara svilenih i pustenih šešira Ljudevita

Gerersdorfera na ogled su brojni cilindri i halbcilindri koji pristaju uz frak i bijele rukavice, te odgovarajuća kutija u kojoj se čuvaju. Stara obrtnica uvjerljivo govori o tradiciji uspješnog poslovanja. U llici 10 od 1874. godine nalazila se trgovina pisaće i risaće robe te skladište svih vrsta papira. Vodio ju je Julije Huhn, litograf i fotograf, prvi dizajner vizualnoga identiteta u Zagrebu. Sva papirna galanterija, posjetnice, čestitke, obavijesti, posebice etikete lijekova i pića, jelovnici, računi - nose njegov potpis, a nakladnik je i zagrebačkih razglednica. No, tek u dućanu Mavre Druckera stječe se dojam pravog obilja. "Prva umjetno-obrtna dvorana" u Zagrebu nabavljala je robu iz Beča i drugih središta potrebnu svakom boljem domu: šivaće strojeve, glazbene kutije, svjetiljke na plin i petrolej, porculan i staklo, a nudi i suvenir-šalice sa zagrebačkim motivima. Unutar velikog fotografskog povećanja fasade hotela "K caru austrijanskomu", u kome u središtu grada odsjedaju najotmjeniji gosti, u prozorskim vitrinama izloženi su tanjur s imenom hotela, račun nepoznatog gosta izdan 1896. godine, te plesni red s neke zabavne večere. Suvremen litografin prikaz hotela te slika llice oko 1910. godine, u predvečerje, pod uličnom rasvjetom, gužva tramvaja i fijakerista, elegantnih dama odjevenih po posljednjoj modi i šestinačana u crveno-bijelim nošnjama.

Katedrala - simbol od kojeg povijest počinje

Ugodaj kraja prošlog stoljeća u llici odraz je kvalitete svakodnevnog života

grada, a pomoglo je mnoštvo podataka što proistječe iz ne tako davnog vremena koje nas dijeli. No, najvažniji su autentični predmeti, kojih je sve manje i manje sačuvano kako se vraćamo u stariju povijest.

A povijest Zagreba teško bi bilo razumjeti bez njezina najznačajnijeg spomenika - katedrale. Ona je simbol grada, njome započinje povijest Zagreba. Nekada crkva - tvrđava zbog obrane katoličanstva, samoga grada i života svojih vjernika, danas stoji na istome mjestu, s dva visoka tornja i otvorena trgu i gradu. No same zgrade prenose nam tek dio priče. Više od divljenja njihovoj ljepoti moramo moći proniknuti u živote ljudi koji su živjeli u njima te u tragove koje su ostavili iza sebe - umjetničke, pisane ili naprosto osobne. Kao što nam govori i prva monografija katedrale, objavljena tek 1856. godine.

Po svojoj želji, biskup Benedikt Vinković naručio je glavni ulazni portal katedrale 1640. godine. Zadesila ga je ista sudbina kao i mnoge druge umjetnine koje su uklonjene tijekom obnove katedrale u duhu modernog europskog ukusa s kraja prošlog stoljeća. Od raznesenih fragmenata danas je u Muzeju grada Zagreba izvedena idealna rekonstrukcija toga figuralnog portala, koji upravo svojom ikonografskom cjelnom predstavlja povijest Zagreba: uz Isusa Krista okruženog svojim apostolima, s lijeve i desne strane stoje kipovi svetih kraljeva Ladislava i Stjepana, patrona stolne crkve. Idealiziranom unutrašnjošću katedrale dominira djelomična

rekonstrukcija oltara posvećenog sv. Ladislavu sa slikanim prizorima iz života toga ugarsko-hrvatskog kralja, koji je 1094. godine utemeljio Zagrebačku biskupiju, što je najvažniji događaj za povijest Zagreba. Na pod su položene nadgrobne ploče s grobova časnih i slavni ljudi crkve, a uklesani natpisi donose imena biskupa, kanonika, kantora...

Zamjena vjerodostojnosti

Imena ljudi koja su prisutna uz predmete daju im posebnu draž nečega vjerodostojnog i jedinstvenog u povijesti. Zato će se posjetitelj već u prvoj dvorani muzeja susresti s imenom Zagreb, legendom o njegovu simboličnom značenju, ali i hrvatskim prijepisom isprave iz 1134. godine, u kojoj se ime prvi put spominje od pojave i povijesnog trajanja grada. O identitetu grada govore imena i njegovo značenje, isprava ili građanski list podijeljen imenovanim građanima Zagreba - Ivanu Mallinu, trgovcu, Martinu Kovaču, kuharu, Emanuelu Priesteru, posjedniku, Vladimiru Mažuraniću, književniku, Augustu Šenoi, književniku Ivan pl. Zajcu, skladatelju, Vjekoslavu Klaiću, povjesničaru. Na drugom mjestu neprekidno teku samo ženska imena - cestarika Agara, žena vrataru Lovrenca, Bara Kramarić, Hlebarka (pekarica), ali i plemenitog roda Kos Podhvat pl. Ožegović Jela... tek neka su imena od 146 znanih coprnica (vještica) koje je do 1751. godine osudio gradski sud zbog vraćanja.

Brojne predmete u muzeju posebice odlikuje njihova raznovrsnost. Ravnopravno su izloženi rariteti kao i stvari svakodnevnne uporabe, bizarnosti uz umjetnine, dokumenti uz suvenire, no kriterij po kojemu su odabrani

uvijek je isti - njihova veza sa Zagrebom. Kronološkim i tematskim slijedom nižu se sadržaji ili tek sekvence života u Zagrebu, neminovno s prisutnim osobama koje su svojim djelovanjem stvarni generatori promjena što postupno oblikuju grad kakav poznajemo.

Posjetiteljima smo željeli pružiti užitak otkrića i doživljaja, a možda i poistovjećivanja vlastite povijesti s poviješću grada. Stoga se doživljaj posjeta našem muzeju može poistovjetiti s doživljajem zanimljive slike na kojoj se stalno otkrivaju novi detalji, umjetničke poruke vremena u kojem je nastala i, posebno, odnos njezina autora prema zbilji u kojoj je stvarao. Upotrijebimo li slikarske termine, u muzeju je portret grada ili promjenljivi gradski pejzaž, koji nas stalno prati: slobodni i kraljevski Gradec Zagrebački, kralj Bela IV i župna crkva sv. Marka, cehovski meštiri i djetići, štatuti i privilegije, majstori remenarskog i sedlarskog ceha koji zahvaljuju svojoj zaštitnici, gradski sudac Josip Hochnemer, gradski notar Antun Bedeković, redovnički samostani i đaci njihovih škola i akademija, vjerske slike Blažene Djevice Marije, rodoslovno stablo Oršića grofa Krste, oprema palače Levina Raucha, narodnjaci u ilirskim surkama, trobojnice nad Zagrebom, Janko Kamauff, prvi načelnik grada Zagreba, car i kralj Franjo Josip I. u posjetu Zagrebu, zeleni trgovi zagrebačke Zelene potkove, reliquiae reliquiarum sinagoge, opera "Nikola Šubić Zrinski" na otvorenju Zemaljskog narodnog kazališta, osmrtnice Zagrepčana i spomenici s nekadašnjeg Jurjevskoga groblja...

Željka KOLVESHII